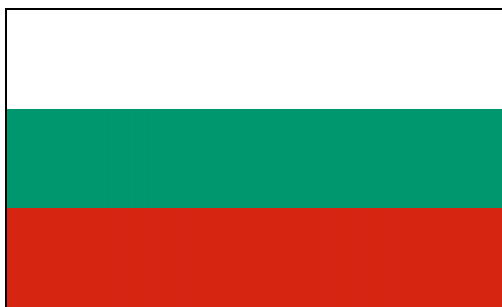

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

Bulharská republika

[Všeobecné informácie o krajine](#)

I. ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

a) Základná charakteristika hospodárstva

Hospodárstvo Bulharska sa po kríze, ktorá sa v krajine začala prejavovať v r. 2009, začalo stabilizovať a oživovať v 2. polovici r. 2010 a táto tendencia pokračovala aj v 1. polroku 2011, no v 2. a 3. štvrťroku dochádza opäť k jeho spomaleniu. V 1. polroku r. 2011 HDP vzrástol o 2,2 %, pričom v 1. štvrťroku bol rast HDP 3,4 % a v 2. 1,9 %. Najväčší podiel na raste má vývoz, pričom 60 % smeruje do štátov EÚ. Bežný účet platobnej bilancie vykázal za 1. polrok 2011 prebytok 0,6 % HDP, čo je dôsledok rastúceho vývozu a spomaleného dovozu. Vývoj priamych zahraničných investícií v 1. polroku 2011 výrazne klesol, ich hodnota dosiahla necelých 100 mil. eur.

Od konca r. 2008, kedy sa začali v Bulharsku pocitovať negatívne dôsledky svetovej hospodárskej krízy, bolo zrušených 231.000 pracovných miest. V marci 2010 vláda prijala plán 60 opatrení na zmiernenie negatívnych dôsledkov krízy, z ktorých veľká časť ostala nenaplnená, v súčasnosti sa aktualizuje. Počas celého krízového obdobia však nedošlo k zvyšovaniu priamych daní, s výnimkou zvýšenia poisťných odvodov o 1,8 % s cieľom stabilizovania dôchodkového systému.

Fiškálna rezerva je 2 500 mil. eur. Zahraničný dlh predstavuje 6388 mil. eur (16,2 % HDP)

Prognóza vlády na r. 2012 je rast HDP na úrovni 3-4 %, namiesto pôvodne odhadovaného 5 % z dôvodu poklesu dopytu na európskych trhoch, spôsobeného dlhovou krízou v eurozóne.

Rozpočtový deficit za prvých osem mesiacov t.r. dosiahol 1 % plánovaného HDP za tento rok, kým v rovnakom období m.r. predstavoval 2,2 % HDP. Do konca roka nemá presiahnuť 2,5 % a v r. 2012 má byť max. 2,0 %. Stabilizácia príjmovej časti je dosiahnutá hlavne lepším výberom nepriamych daní (DPH a spotrebnej dane), čo je ale do veľkej miery dôsledkom vyššej inflácie.

Národná mena: bulharský lev (BNG) = 100 stotiniiek,
zákonom stanovený pevný kurz 1 EUR/1,9885 BGN

HDP na obyvateľa: 4801eur (r. 2010)

Koeficient zamestnanosti obyvateľstva vo veku 16 - 64 rokov: za 2. štvrťrok 2011 – 58,2 % (48,1 % pracuje v priemysle, 45,9 % v službách a 6 % v poľnohospodárstve).
Pod hranicou chudoby žije 21 % obyvateľov.

Priemerná mzda: 699 BGN (350 eur).

Sociálne poistenie je 22,9 % z hrubej mzdy, pričom 13,1 % zo mzdy hradí zamestnávateľ a 9,8 % odvádza zamestnanec. Poistenie zahŕňa dôchodkové odvody (10 % zamestnávateľ, 8 % zamestnanec), nemocenské poistenie a materský fond (2,1 % zamestnávateľ, 1,4 % zamestnanec), úrazové poistenie (0,4 % zamestnávateľ) a poistenie v nezamestnanosti (0,6 % zamestnávateľ, 0,4 % zamestnanec).

Zdravotné poistenie je 8,0 % (4,8 % zamestnávateľ, 3,2 % zamestnanec).

Hlavné makroekonomické ukazovatele:

	2008	2009	2010	1H2011
HDP v bežných cenách (mil. EUR)	35 430	34 932	36 033	9643
Reálny rast HDP (%)	6,2	-5,5	0,2	2,2
Priemerná inflácia (%)	7,2	1,6	2,4	4,8
Miera nezamestnanosti (%)	6,3	9,1	9,2	11,2
Vývoz, FOB (mil. EUR)	15 272,8	11 783,3	15 588,3	9 638,6
Dovoz, CIF (mil. EUR)	24 105,5	15 867,2	19 161,4	10 279,9
Bilancia bežného účtu (mil. EUR)	-8 278,4	-2 912,1	-356,2	244,1
Bilancia finančného účtu (mil. EUR)	10 176,3	2 106,6	392,7	-1016
PZI (mil. EUR)	6 727,8	2 412,2	1 638,6	99,6

b) Hlavné odvetvia hospodárstva

Na tvorbe HDP sa najväčšou mierou – 60 % podieľa sektor služieb, pričom najväčší podiel má cestovný ruch. Poľnohospodárstvo vytvára 10 % HDP a priemysel okolo 25 %. Charakterizuje sa nízkou pridanou hodnotou (20 %), nízkou produktivitou práce, vysokou energetickou náročnosťou, nedostatočnými inováciami a pomalým zavádzaním moderných technológií. Hospodárska kríza v ostatných dvoch rokoch vedie k reštrukturalizácii ekonomiky, ktorá sa prejavuje postupným zvyšovaním konkurencieschopnosti, čo však nadalej nedosahuje priemer EÚ.

Priemysel

V 1. polroku 2011 priemysel zaznamenal rast o 6,2 % oproti rovnakému obdobiu m.r. K najväčšiemu rastu došlo v ťažnom priemysle (10,3 %), v energetike (7,4 %) a v spracovateľskom priemysle (5,9 %).

Hutníctvo a metalurgia sa na celkovej priemyselnej výrobe podieľajú 12 %. Toto odvetvie je takmer výlučne závislé od dovážaných surovín (železná ruda, koksovateľné uhlie). V r. 2010 došlo ku stagnácii predaja hutných výrobkov a ich predaj poklesol medziročne o 40 %, čo viedlo tiež k poklesu ich výroby, a to hlavne v dôsledku útlmu v lodiarskom priemysle, ktorý bol najväčším odberateľom konštrukčných kovových profilov.

Ťažný priemysel sa na tvorbe HDP podieľa 5 %. Takmer 40 % celkovej hodnoty produkcie tvorí ťažba uhlia, ktorého zásoby sa odhadujú na 2 mld. ton. Najväčším podnikom v tomto sektore je Mini Marica Iztok. Bulharsko je plne závislé od dovozu zemného plynu (prostredníctvom spoločnosti Gazprom sa dováža 3,4 mld. m³ ročne) a ropy z Ruska (hlavným dodávateľom je LukOil).

Strojárske priemysel je zameraný hlavne na subdodávky pre zahraničné firmy. Ide hlavne o kovoobrábacie stroje, asynchrónne a synchronne elektromotory a kovové odliatky, náhradné diely pre automobily, hydraulické motory a i.

Potravinársky priemysel má v krajine dlhú tradíciu hlavne vo výrobe vína, tabakových výrobkov, rastlinných olejov, konzervárenstva a i. Najväčší výrobcovia potravín a nápojov sú hlavne zahraničné a nadnárodné spoločnosti ako Nestlé Bulgaria, Chipita Bulgaria, Danone Serdika, Coca Cola HBC Bulgaria. Medzi najväčších výrobcov vína patria Damyanitza, Domain Menada, Vinex Slavianski, Vinprom Ruse, Vinex Preslav, Belvedere Bulgaria, Černomorsko zlato, Vinprom Karnobat a i. Títo výrobcovia dodávajú na trh ročne 1,8 mil. hl vína, pričom 80 % produkcie ide na vývoz. V Bulharsku sa vyrába približne 30 značiek piva. Medzi najväčších výrobcov patrí spoločnosť Zagorka (Heineken), ktorá pokrýva vyše 30 % miestneho trhu. Značná časť malých a stredných domácich výrobcov v potravinárstve sa nedokázala naplno prispôsobiť medzinárodným trhom a čelí tvrdej konkurencii v cenách, kvalite, reklame a marketingu. Problémom v potravinárstve je nedostatočná surovínová základňa, nakoľko agrárny sektor nie je schopný zabezpečiť dostatok kvalitnej suroviny.

Textilný priemysel je prevádzkovaný hlavne európskymi výrobcami a distribútormi odevov a je na 95 % orientovaný na export, pričom tretina vývozu textilných výrobkov smeruje do EÚ. Kvôli silnej konkurencii Číny a Turecka sa sektor postupne preorientoval na menšie objednávky kvalitnejšieho tovaru.

Elektrotechnický priemysel dokázal úspešne získať zahraničných investorov vďaka svojim možnostiam podieľať sa na subdodávateľských vzťahoch s väčšími zahraničnými výrobcami. Medzi jeho hlavné výrobky patria elektrické motory, generátory, transformátory, izolované vodiče a káble, ovládacie panely, merače, akumulátory, batérie, osvetľovacia technika, žiarivky, žiarovky a pod.

Chemický priemysel je reprezentovaný niekoľkými veľkými podnikmi so zahraničnou majetkovou účasťou. Ide hlavne o Lukoil Neftochim Burgas, ktorý je najväčším petrochemickým kombinátom na Balkáne, sprivatizovaný v r. 1999 ruskou spoločnosťou Lukoil. Medzi výrobcami ropných olejov dominuje spoločnosť Prista Oil, ktorej 25 % vlastní americká spoločnosť TEXACO.

Poľnohospodárstvo

V 1. štvrtroku 2011 zaznamenalo medziročný rast 8,8 %. Vďaka dobrým klimatickým podmienkam a dostatku úrodnej pôdy má krajina tradície v pestovaní poľnohospodárskych kultúr, hlavne obilía, zeleniny a vinnej révy. V sektore zatiaľ prevládajú malé neefektívne hospodárstva, ktoré čelia nedostatku finančných zdrojov a nezodpovedajú kvalitatívnym požiadavkám EÚ. V ostatnom období bola zaznamenaná pozitívna tendencia v raste plochy obrábanej poľnohospodárskej pôdy. Podľa Eurostatu je Bulharsko v tempe rastu tohto ukazovateľa na 1. mieste v EÚ (plocha sa od r. 2003 zväčšila o 24,7 %). Krajina vedie aj v poklese počtu hospodárstiev, ktorých je za 7 rokov o 44,2 % menej, čo vykazuje prekonanie počiatočného trendu rozdrobovania a postupné približovanie priemeru v EÚ.

Infraštruktúra

Dopravná infraštruktúra je pomerne dobre rozvinutá, jej stav však vypovedá o nízkom objeme prostriedkov na jej údržbu a modernizáciu. V cestnej doprave je prioritou dostavba diaľnic Trakia, Ljulin, Marica, Štruma a Černo more, financovaná zo štátneho rozpočtu a kohézných fondov EÚ. Výstavba diaľnice Trakia, ktorá spája hlavné mesto Sofiu s prímorským Burgasom, je vo finálnej fáze. Ďalšou prioritou je rekonštrukcia a výstavba cestných úsekov pozdĺž transeurópskych dopravných koridorov, ako aj rekonštrukcia a obnova ciest 2. a 3. triedy, ktoré sa realizujú z operačného programu „Regionálny rozvoj“.

V ťažkej situácii sú Bulharské štátne železnice (BDŽ) - kvôli nedostatku voľných finančných prostriedkov nie sú schopné pokrývať svoje záväzky voči zahraničným železničným dopravcom a nevyhovujúca železničná infraštruktúra nemôže poskytovať rýchlejšie a kvalitnejšie dopravné služby klientom.

V leteckej doprave rastie podiel nízkonákladových dopravcov.

c) Členstvo v medzinárodných organizáciách a účasť v integračných procesoch

- Európska únia - European Union (EU)
- Organizácia spojených národov - United Nations (UN)
- Severoatlantická aliancia - North Atlantic Treaty Organization (NATO)
- Rada Európy - Council of Europe (CE)
- Medzinárodný menový fond - International Monetary Fund (IMF)
- Svetová obchodná organizácia - World Trade Organization (WTO)
- Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj - World Bank (International Bank for Reconstruction and Development - IBRD)
- Európska banka pre obnovu a rozvoj - European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)
- Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe - Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)
- Medzinárodná komisia pre ochranu rieky Dunaj - Danube Commission
- Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu - International Atomic Energy Agency (IAEA)
- INTERPOL - International Criminal Police Organization
- Medzinárodná námorná organizácia - International Maritime Organization (IMO)
- Medzinárodná organizácia frankofónie - International Organization of the Francophonie (La Francophonie)

- Medzivládna oceánografická komisia - International Olympic Committee (IOC)
- Medzinárodná telekomunikačná únia - International Telecommunication Union (ITU)
- Organizácia pre zákaz chemických zbraní - Organization for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW)
- Svetová poštovná únia - Universal Postal Union (UPU)
- Antarktická zmluva - Antarctic Treaty
- Svetová zdravotnícka organizácia - World Health Organization (WHO)
- Svetová organizácia duševného vlastníctva - World Intellectual Property Organization (WIPO)
- Svetová turistická organizácia - World Tourism Organization (UNWTO)
- člen regionálnych zoskupení: Čiernomorskej hospodárskej spolupráce, Stredoeurópskej iniciatívy, Paktu Stability pre Juhovýchodnú Európu

II. PODPORA OBCHODU A PODNIKANIA

a) Podnikateľská legislatíva

Bulharská ekonomika vstupom do EÚ od 1. 1. 2007 prešla na systém spoločnej obchodnej politiky (SOP) - voči tretím krajinám uplatňuje spoločné podmienky na základe dohôd a zmlúv EÚ a súčasne prístupuje na podmienky jednotného trhu, na ktorých základe realizuje obchodné operácie s ostatnými členskými štátmi EÚ. Bulharská ekonomika je relatívne otvorená a pre dovoz priemyselných výrobkov nejednajú žiadne špecifické limity. Prekážkou nie je ani certifikácia - nové štandardy sa vytvárajú podľa vzorov EÚ.

Daňový systém tvoria dve základné skupiny daní:

celoštátne - nepriame dane (DPH a spotrebná daň), priame dane (daň z príjmu právnických osôb, daň z príjmu fyzických osôb)

miestne - daň z nehnuteľnosti, dedičská daň, darovacia daň, daň z motorových vozidiel.

Sadzba DPH je 20 %, výnimkou sú jedine hotelierske služby – 7 %. Povinnosť odvodu DPH majú podniky, ktorých zdaniteľný príjem za ostatných 12 mesiacov prevýšil 50 000 BGN (25.000 eur).

Spotrebnej dani podliehajú vybrané tovary ako alkoholické nápoje, cigarety, benzín, elektrina, plyn na kúrenie, niektoré motorové vozidlá. Správcom spotrebnej dane je štátna colná správa.

Daň z príjmu právnických osôb sú v zmysle príslušného zákona povinné platiť všetky právnické osoby so sídlom v Bulharsku. Ostatným právnickým osobám sa zdaňujú len príjmy z činnosti na území Bulharska.

Daň z príjmu fyzických osôb majú povinnosť platiť fyzické osoby, vrátane živnostníkov. Vzťahuje sa na príjmy zamestnancov v pracovnom pomere, príjmy z ekonomickej činnosti na živnostenský list a ďalšie ekonomické činnosti, ktoré súvisia s poskytovaním vlastníckych práv a pod. Od r. 2008 bola zavedená rovná daň z príjmu fyzických osôb vo výške 10 %.

Daňovej povinnosti podliehajú aj pobočky zahraničných spoločností, aj keď nie sú samostatnými právnickými osobami. Pobočka musí platiť aj miestnu daň, DPH a pod. Kancelárie zahraničných firiem, ktoré nevyvíjajú podnikateľskú činnosť, nepodliehajú zdaneniu právnických osôb.

Kapitálové zisky sú súčasťou výkazov ziskov a strát a podliehajú sadzbe dane z príjmov právnických osôb. Dividendy, platené miestnymi spoločnosťami bulharským fyzickým osobám a niektorým charitatívnym spoločnostiam sú podľa CITA zdaňované 15 % zrážkou. Dividendy, platené bulharskými spoločnosťami zahraničným akcionárom zdaňuje štát tou istou sadzbou. Akciové dividendy nie sú predmetom zdanenia.

Sociálne poistenie je 22,9 % z hrubej mzdy, zdravotné 8,0 %. Daň z príjmu – 10 %.

Bulharsko ako súčasť jednotného európskeho trhu nemá osobitné špecifiká, s ktorými by sa mohli podnikatelia potýkať. Nejestvujú teda závažnejšie prekážky pre rozvoj ekonomickej a obchodnej spolupráce. Brzdiačimi faktormi však môžu byť problémy s vymáhateľnosťou práva, nedostatok rozpočtových prostriedkov na realizáciu projektov, vysoká byrokracia v štátnej správe, priveľa licenčných režimov, nízka kúpna sila obyvateľstva, menej rozvinutý sektor služieb a obchodu, korupcia a rastúca konkurencia západných firiem, ázijských exportérov i miestnych výrobcov.

Internetové stránky súvisiace s problematikou:

www.minfin.government.bg

Ministerstvo financií (aktuálne informácie o sadzbách jednotlivých daní)

www.mi.government.bg

Ministerstvo hospodárstva, energetiky a cestovného ruchu

www.bnb.bg

Bulharská národná banka

www.nsi.bg

Národný štatistický úrad

b) Programy podpory zahraničného obchodu, technickej a finančnej pomoci, projekty regionálnej spolupráce

Podporou exportu bulharských výrobcov, rozpracovaním programov pre zvýšenie konkurencieschopnosti bulharských výrobkov a aktivitami, zabezpečujúcimi ich prienik na zahraničné trhy sa zaoberá Výkonná agentúra na podporu malého a stredného podnikania (www.sme.government.bg), ktorá patrí do kompetencie MH BR. Začiatkom októbra 2011 bol spustený národný exportný portál www.export.government.bg (aj v angličtine), ktorý obsahuje informáciu o obchodnej výmene so zahraničím, perspektívy rozvoja, hlavné ekonomické ukazovatele, špecifické požiadavky na tovary. Obsahuje tiež firemný katalóg, v ktorom sa môžu spoločnosti predstaviť, nájsť výrobcov, dodávateľov, distribútorov, zverejňuje aktuálne ponuky a pod. Podobný portál prevádzkuje aj Centrum zahraničnoekonomickej spolupráce Bulharskej hospodárskej komory (www.ierc-bia-bg.com).

Programom financovania malého a stredného podnikania sa zaoberá Bulharská rozvojová banka www.nasbank.bg. Exportným poistením je poverená Bulharská agentúra pre exportné poistenie.

Bulharsko má širokú sieť obchodno-ekonomických zastupiteľstiev, ktorá je riadená Ministerstvom hospodárstva, energetiky a cestovného ruchu. Takéto zastúpenie sa nachádza aj na Veľvyslanectve BR v Bratislave.

V oblasti regionálnej spolupráce je krajina zapojená hlavne do projektov EÚ (so susednými štátmi, Black Sea Basin Joint Operational Programme, The South East Europe Programme, Interreg, Espon, Interact).

c) Verejné obstarávanie

Verejné obstarávanie sa riadi Zákonom o verejnom obstarávaní z r. 1999 v znení jeho neskorších predpisov. Vzhľadom na kritiku EÚ sa v súčasnosti pripravuje jeho novelizácia. V súlade s platným zákonom sú verejné objednávky vyhlasované rezortnými ministerstvami, ich špecializovanými útvarmi, prípadne v spolupráci s medzinárodnými finančnými inštitúciami. Tendre vyhlasujú tiež všetky orgány štátnej správy a štátne podniky. Všetky verejné objednávky publikuje Bulharská agentúra pre verejné obstarávanie, ktorá je samostatným právnym subjektom Ministerstva hospodárstva, energetiky a cestovného ruchu, rovnako aj Štátny vestník a denná tlač. Verejných súťaží sa môžu zúčastňovať aj zahraničné firmy.

Kontakty na hlavné inštitúcie:

www.aop.bg

Agentúra pre verejné obstarávanie

www.priv.government.bg

Privatizačná agentúra

d) Zmluvná základňa:

Medzi Slovenskou republikou a Bulharskou republikou boli podpísané nasledovné zmluvy a dohody hospodárskeho charakteru:

- Dohoda medzi vládou SR a vládou BR o podpore a vzájomnej ochrane investícií (Bratislava, 21. 7. 1994)
- Dohoda medzi vládou SR a vládou BR o hospodárskej a vedecko-technickej spolupráci (Bratislava, 31. 5. 1995)
- Dohoda medzi vládou SR a vládou BR o spolupráci v oblasti cestovného ruchu (Bratislava, 03.12.1997)
- Dohoda medzi ministerstvom hospodárstva SR a Výborom pre využívanie jadrovej energie pre mierové účely BR o spolupráci v oblasti štátneho dozoru nad bezpečnosťou pri využívaní jadrovej energie pre mierové účely (Viedeň 29. 9. 1999)
- Zmluva medzi SR a BR o zabránení dvojitému zdaneniu a predchádzaní daňovému úniku vzťahujúca sa na dane z príjmov a majetku (Bratislava, 12.11.1999)
- Dohoda medzi Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky a Štátnou agentúrou pre normalizáciu a metrológiu bulharskej republiky o spolupráci v oblasti vzájomného uznávania výsledkov skúšok a certifikátov (Štrbské Pleso, 10. 4. 2000)
- Dohoda medzi vládou SR a vládou BR o vzájomnej administratívnej pomoci v colných otázkach (Plovdiv, 02. 3. 2005)
- Memorandum o spolupráci medzi Ministerstvom hospodárstva SR a Ministerstvom hospodárstva a energetiky BR (Sofia, 21.11. 2007)

III. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

a) Priame zahraničné investície

V 1. polroku 2011 dosiahla hodnota PZI do Bulharska 99,6 mil. eur, čo je prepád o 80 % v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka, kedy bola výška PZI vyše 390 mil. eur a v r. 2009 dosiahla takmer 1 miliardu eur. Medzi najväčších zahraničných investorov v 1. polroku 2011 patrilo Holandsko, Cyprus a Rusko. Celkový objem investícií za r. 2010 bol 1,35 mld. eur, pričom najväčší podiel si udržiava finančný sektor (20 %), investície do nehnuteľností (20 %) a do spracovateľského priemyslu (18 %). Podiel tohto odvetvia sa v porovnaní s predchádzajúcim obdobím zdvojnásobil. Najväčšími zahraničnými investormi v Bulharsku sú Holandsko (38 %), Rakúsko (13 %), Nemecko (10 %), Francúzsko (8 %), Veľká Británia (8,2 %), Rusko (5 %) a Cyprus. Najväčší prílev bol zaznamenaný počas rokov 2006 - 2009, kedy bolo do bulharskej ekonomiky investovaných 25 mld. eur priamych zahraničných investícií.

Sektory, ktoré získali v r. 2010 najviac investícií, sú aj naďalej finančníctvo a nehnuteľnosti, avšak s výrazným poklesom. Najväčší nárast (z hľadiska rastu, a nie objemu) zaznamenali chemické produkty a výroba kovov.

Podmienky vstupu zahraničných investícií do Bulharska upravuje zákon o podpore investícií. Ten rozdeľuje investorov do dvoch kategórií v závislosti od výšky investície: kategória A – investícia nad 16 mil. eur, kategória B - v rozmedzí od 8 do 16 mil. eur. Investorom kategórie „A“ a „B“ poskytuje štát prostredníctvom agentúry InvestBulgaria výhody v podobe rýchlejšej administratívnej obsluhy, poskytnutím predprojektovej dokumentácie, informácie o potenciálnych partneroch v krajine a pod. Príťažlivou pre investorov je výška korporátnej dane,

ktorá je 10 %. V prípade investovania do regiónu s vysokou nezamestnanosťou môže štát poskytnúť úľavu až na 0 %.

Prax ostatných rokov ukazuje, že veľká časť investorov uprednostňuje realizáciu svojich projektov v už existujúcich priemyselných zónach, čím eliminuje zložité vybavovanie administratívnych formalít. Otvorené možnosti pre priame investície sú v súčasnosti v nasledovných zónach: Ruse, Vidin, Svilengrad, Sofia - Božurište, Burgas, Karlovo, Pleven, Varna. Dôležitým subjektom pre vytváranie podmienok vstupu investorov na bulharský trh prostredníctvom priemyselných zón je štátna spoločnosť Priemyselné zóny – www.industrialzones.bg.

Perspektívne oblasti investovania v Bulharsku sú: IT a telekomunikácie, dopravná infraštruktúra - cestné, železničné, integrované systémy mestskej dopravy, infraštruktúra životného prostredia - čističky odpadových vôd, náhradné diely pre automobily, chemický priemysel, elektrotechnický priemysel, elektronika, potravinárstvo, obnoviteľné zdroje energie.

b) Energetická politika krajiny

Riadi sa princípmi a nariadeniami spoločnej energetickej politiky EÚ. Bulharsko zatiaľ nedosiahlo potrebnú úroveň diverzifikácie zdrojov a trás na dodávky surovín, je však účastníkom projektov Južný prúd a Nabucco. Bulharsko je rozhodujúcim výrobcom a exportérom elektrickej energie v Juhovýchodnej Európe. Reštrukturalizácia elektroenergetického sektora bola reálne zrealizovaná v r. 2004, kedy bolo sprivatizovaných 7 spoločností na distribúciu elektrickej energie vo forme „balíkov“. Západný balík získala česká ČEZ, juhovýchodný prešiel do vlastníctva rakúskej EVN a nemecká E.ON kúpila severovýchodný balík (po 7 rokoch napokon svoju BG investíciu predáva). Celková hodnota privatizačných operácií dosiahla 692 mil. EUR. V polovici r. 2006 bol sektor distribúcie elektriny úplne súkromný, sprivatizovaných bolo 91 % obsluhujúcich a opravárenských činností a viac ako 42 % spoločností na výrobu elektriny. V súlade s požiadavkami Smernice 2003/54 ES a všeobecnými pravidlami domáceho trhu elektrickej energie sa uskutočnila reštrukturalizácia NEK (Národná energetická spoločnosť) a distribučných spoločností.

Bulharsko zabezpečuje 70 % hrubej spotreby energetických surovín dovozom. Krajina je v súčasnosti plne závislá od dodávok zemného plynu z Ruska. Problém má byť čiastočne vyriešený vybudovaním medzysystémových plynových prepojení so susednými štátmi, financovaných EÚ. Bulharsko ešte netransponovalo predpisy tretieho energetického liberalizačného balíčka (TELB) do národnej legislatívy. Malo by sa tak stať novelizáciou zákona o energetike, ktorý má byť prijatý v 1. polroku 2012.

Hlavnými investormi v oblasti energetiky v BR sú:

Energetický inžiniering: ABB, FESTO (Nemecko), HYUNDAI, LIEBHERR GERAETE GmbH (Nemecko), SCHNEIDER ELECTRIC (Francúzsko), SIEMENS, SPARKY TRADING (Nemecko)

Produkcia energie: AES (USA) – tepláreň Marica Iztok I, ALSTOM – hlavný dodávateľ pre výstavbu novej kapacity v teplárni Marica Iztok I, ENERGOPRO (ČR) - hydrocentrály, ENTERGY (USA) – tepláreň Marica Iztok 3, ENEL (Taliansko) – tepláreň Marica Iztok 3, MECAMIDI (Francúzsko) – hydrocentrály.

c) Veda, výskum a vývoj, inovácie

Vedecko-výskumná činnosť v Bulharsku je v kríze a výrazne zaostáva za ostatnými štátmi EÚ. Dôvodom je zastaralý model riadenia, ktorý zahŕňa neefektívny manažment, ako aj absencia štátnej podpory a vízie rozvoja. Verejné výdavky sú veľmi nízke (90 mil. eur za r. 2010, čo je 0,28 % HDP), pričom súkromný sektor sa zapája v ešte menšej miere (30 % celkových výdavkov), hoci v ostatnom období jeho investície do vedy a výskumu narástli o 20 %. Činnosť je sústredená hlavne v Bulharskej akadémii vied, ktorá sa potýka s drastickým znížením štátneho financovania o 38 %. Spolupráca s inými vedeckými inštitúciami v štátoch v EÚ je ešte len v počiatkoch. Vláda nedávno prijala stratégiu rozvoja vedy a výskumu, podľa ktorej majú byť prioritnými oblasťami biotechnológie, energetika, doprava, informačné technológie a kultúrne dedičstvo. Prijatý bol

projekt vybudovania vedecko-technologického parku pri Sofii z prostriedkov eurofondov, ktorý sa má realizovať v r. 2012. V procese prijímania je tiež zákon o národnom inovačnom fonde.

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

a) Dovozný a vývozný režim, obchodná prax

Vzájomný obchod medzi SR a BR od 1. 1. 2007 podlieha pravidlám a podmienkam jednotného trhu EÚ. Znamená to, že dovoz a vývoz v rámci EÚ sa považuje za vnútorný transfér a obchod so SR nepodlieha colnej kontrole, clám alebo iným poplatkom. Iné náležitosti, ako zisťovanie colného dlhu, pokuty a pod. sa riadia legislatívou EÚ. Pohyb tovarov je registrovaný systémom Intraset. Všetky dôležité informácie ohľadne colnej problematiky možno nájsť na webovej stránke Hlavnej colnej správy www.customs.bg.

b) Základná štatistika zahraničného obchodu

V r. 2010 dosiahol celkový bulharský vývoz hodnotu 15,5 miliardy eur, pričom oproti predchádzajúcemu roku celkovo narástol o 33,2 %. Tempo rastu je vysoké z dôvodu prepadu v r. 2008 a 2009, kedy sa najintenzívnejšie prejavil efekt globálnej hospodárskej a finančnej krízy. Vývoz do štátov EÚ mal nižšiu dynamiku a narástol len o 25 %, pričom jeho hodnota bola 9,4 mld. eur. Podiel EÚ na celkovom vývoze tak oproti predchádzajúcemu roku poklesol z takmer 65 % na necelých 61 %. Medzi hlavných obchodných partnerov z hľadiska vývozu patrí Nemecko, Taliansko, Turecko, Rumunsko a Grécko - vývoz do týchto štátov sa na celkovom vývoze Bulharska do EÚ podieľa 61,6 %. K najvýraznejšiemu rastu vývozu došlo vo vzťahu k Rumunsku o 42,7 % a Taliansku o 38,2 %. Bulharský dovoz vzrástol v r. 2010 oproti predchádzajúcemu roku o 11,2 % a dosiahol takmer 18 mld. eur. V 1. polroku 2011 sa vývoz do štátov EÚ zvýšil o 43,6 % oproti rovnakému obdobiu predchádzajúceho roku a dosiahol hodnotu 5,8 mld. eur. Dovoz sa zvýšil o 20,5 % a jeho hodnota bola 6,05 mld. eur. Vývoz do tretích štátov sa zvýšil o 34,04 % v hodnote 17,8 mld. eur a dovoz o 20,3 % v hodnote 6 mld. eur. Za prvých sedem mesiacov t.r. je zahraničnoobchodný deficit 1,1 mld. eur a oproti rovnakému obdobiu minulého roka je nižší o 0,8 mld. eur. Hlavnými obchodnými partnermi mimo EÚ sú Turecko, Srbsko, Rusko, Macedónsko a Čína, ktoré tvoria 47,1 % vývozu do tretích štátov. V ostatnom období dochádza k miernemu spomaleniu tempa vývozu, najmä z dôvodov spomalenia ekonomického rastu hlavných obchodných partnerov. Zároveň pokračuje zvyšovanie dovozu, pričom hlavným faktorom tejto tendencie je vyššia cena palív. Bulharskí výrobcovia sa v ostatnom období snažia o prienik na nové trhy, ktorých podiel na vývoze narastá. Zaznamenaný bol rast vývozu do Juhoafrickej republiky, Číny a Gruzínska.

Vývoj zahraničného obchodu BR za posledné dva roky

Celkový objem	2009	2010
Vývoz (FOB), mld. BGN.	22,88	30,44
Dovoz (CIF), mld. BGN	33,01	37,64
Saldo	-10,12	-7,20

V nastávajúcom období možno očakávať spomalenie tempa, resp. doterajší stav vývozu do štátov EÚ a väčšiu snahu o prienik na nové trhy. Krajina ostáva závislá od dovozu energetických surovín a v dovoze strojov a zariadení bude naďalej uprednostňovať štáty EÚ.

c) Tovarová štruktúra zahraničného obchodu

Suroviny a materiály (rudy, plasty, kaučuk, železo, oceľ, farebné kovy, textil, drevené materiály, chemické produkty, suroviny na výrobu potravín, koža, tabak) tvoria 48 % vývozu. Podiel

investičných tovarov (stroje, zariadenia a aparáty, dopravné prostriedky, náhradné diely) je 16 % a spotrebného tovaru 21 %. Najväčší rast vývozu v r. 2010 bol zaznamenaný pri nepoživatelných surovinách, chemikáliách a spotrebnom tovare, pričom k poklesu došlo vo vývoze nápojov a tabaku. Na dovoze majú značný podiel stroje a dopravné prostriedky, dovážané prevažne zo štátov EÚ. Vysoký podiel majú minerálne palivá (predovšetkým ropa z Ruska) a spotrebný tovar. (tabuľka v prílohe)

d) Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu

Hlavným obchodným partnerom Bulharska sú štáty EÚ, hoci v r. 2010 oproti r. 2009 dovoz poklesol zo 65 % na 61 % celkového objemu a vývoz zo 60 % na 59 %. V rámci EÚ sú najväčšími obchodnými partnermi SRN, Taliansko a Grécko (takmer 50 % obratu medzi Bulharskom a EÚ). Výrazne sa zvýšil export do krajín mimo EÚ (o 44 %), než do krajín spoločenstva. Viac ako polovica exportu do tretích krajín sa realizovala do susedných krajín (Turecko, Srbsko, Macedónsko), ako aj do Ruska, Singapuru a Číny. Bulharský vývoz do Číny sa zvýšil vyše trojnásobne a do Singapuru o štvrtinu. O cca 50 % stúpol vývoz do Srbska a Ruska, ešte väčší rast zaznamenal vývoz do Turecka. (tabuľka v prílohe)

e) Vývoj zahraničného obchodu so SR za posledných päť rokov

Bulharsko je v rebríčku obchodných partnerov SR na 22. mieste. Hlavnými exportnými komoditami SR do BR sú: televízne prijímače (34,4 % celkového vývozu), osobné automobily (6,9 %), predmety z plastických hmôt (6,1 %), nerastné palivá, minerálne oleje (5,8 %), hliník a predmety z hliníka (3,3 %), prostriedky na rozvod elektrickej energie (3,1 %), telekomunikačné zariadenia a príslušenstvo (3 %), kakaové prípravky a kakaová hmota (2,7 %), liečivá a farmaceutické výrobky (2,5 %), papier a lepenka (2,2 %), jedlé prípravky a prísady (2 %), umelé hnojivá (1,8 %), rezaný papier a lepenka (1,5 %), čokoláda a prípravky z nej (1,4 %), kancelárske stroje (1,2 %), hudobné nástroje a príslušenstvo (1,2 %), kaučuk a výrobky z neho (1,2 %), tlačiarenské výrobky (1,1 %), ostatné plastické hmoty (1,1 %), zariadenia na automatické spracovanie údajov (1,1 %), plocho valcované železo (1 %).

Prehľad vzájomnej obchodnej výmeny medzi SR a BR

v mil. EUR	2005	2006	2007	2008	2009	2010	I.-VIII. 2011
Export	76,92	98,7	164,5	239,5	254	286	211,7
Import	38,98	69,9	84,3	68,2	44	72	58,9
Obrat	115,90	168,6	248,8	307,7	298	358	270,6
Bilancia	37,94	28,6	80,2	171,3	210	214	152,8

Prehľad vývoja vzájomného obchodu medzi SR a BR indexom rastu/poklesu

EUR	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011/ 2010
Export	118,67	128,3	166,9	145,6	100,2	112,5	154,4
Import	144,79	179,2	124,9	80,9	71,8	162,6	132,4

Z pohľadu perspektívy vývoja vzájomnej obchodnej spolupráce existuje potenciál nielen v štandardnej obchodnej výmene, ale aj v oblasti kooperačnej výroby (účasť slovenských firiem na projektoch rozvoja infraštruktúry BG, ako je výstavba ciest, budovanie obchodných centier, výrobných hál ap.), a v energetických projektoch ako je napr. obnova častí energetických objektov a dodávky zariadení pre energetický priemysel. Bulharsko je dôležitou križovatkou lodnej, cestnej a železničnej dopravy, postupne zlepšuje svoju infraštruktúru, preto dodávky strojov a zariadení do tejto sféry sú vysoko aktuálnou a perspektívnou záležitosťou. Možnosti

zapojenia slovenských subjektov do rôznych rozvojových a infraštruktúrnych projektov v BG sú pomerne široké, vo väčšine prípadov je však okrem materiálového vstupu požadovaná aj priama finančná zainteresovanosť a zapojenie sa do projektu formou vlastných investícií.

Nízka výrobná kapacita domácej živočišnej výroby poskytuje príležitosť na import surovín pre potravinársky priemysel, hlavne práškového mlieka a smotany, ale aj mäsa na spracovanie. Dôležitým faktorom, ktorý ovplyvňuje ďalší rozvoj vzájomného obchodu a určuje tempo jeho rastu je úroveň kúpnej sily obyvateľstva a dopytu priemyslu v kontexte ďalšej modernizácie jeho výrobných základne. Vo výške príjmov obyvateľstva je Bulharsko v rámci EÚ na poslednom mieste, pričom podľa údajov z r. 2011 je priemerný plat 350 eur a stanovená minimálna mzda je 135 eur. Dopad svetovej hospodárskej krízy sa prejavil v poklese dopytu po spotrebnom a investičnom tovare. V snahe oživiť ekonomiku sa vládne výdavky viac zameriavajú na rozvoj dopravnej, energetickej a mestskej infraštruktúry s využitím financovania z európskych fondov.

Dovoz do Bulharska je ovplyvnený tiež silným konkurenčným prostredím. V prípade zložitých technologických objednávok firmy súťažia s renomovanými zahraničnými spoločnosťami, kým na trhu so spotrebným tovarom musia čeliť lacnejšej produkcii z Turecka, či Číny.

V. MARKETINGOVÁ STRATÉGIA

a/ Obchodné zvyklosti v teritóriu

Pred vstupom na bulharský trh je vhodné vyhľadať miestneho obchodného agenta alebo partnera pre obchodné zastúpenie, ktorý má znalosti v problematike danej komodity, nakoľko práca na miestnom trhu vyžaduje dlhodobý a osobný kontakt s miestnymi partnermi. Obchodného agenta je vhodné využiť aj na monitorovanie vyhlasovaných tendrov. V záujme prezentácie slovenského výrobcu sa odporúča účasť na výstavných a veľtržných podujatiach a v katalógoch vystavovateľov. Všetky právne otázky treba konzultovať s právnymi kancelármi, ktoré sú dobre oboznámené s miestnym právom.

Zvyklosti sa nelíšia zásadne od bežných európskych, treba mať ale na zreteli, že bulharská mentalita nesie prvky južnej Európy. Obchodné rokovania si treba dohodnúť maximálne týždeň dopredu a deň, prípadne niekoľko hodín pred jeho uskutočnením termín ešte raz potvrdiť. Pracovný čas v Bulharsku sa začína zvyčajne o 9.00 hod., preto nie je vhodné navrhovať termín stretnutia skôr, ako na 10.00 hod. V ostatných rokoch sa črtá rozdiel v správaní staršej a mladej generácie, ktorá je dištancovanejšia a na neformálnych kontaktoch si nezakladá natoľko, ako to bolo dosiaľ v Bulharsku zvykom. Ako rokovací jazyk sa v ostatnom čase prijíma angličtina, čoraz zriedkavejšie ruština, na prvé stretnutie je ale vhodné najaf si tlmočníka.

Istým špecifikom bulharského trhu je vysoké renomé Českej republiky. Táto skutočnosť má korene v histórii, keď českí intelektuáli a priemyselníci stále pri obnove bulharskej štátnosti po oslobodení spod Osmanskej ríše koncom 19. storočia. Český tovar sa v Bulharsku považuje za záruku kvality, podobne ako nemecký. Hoci Bulhari sú o osamostatnení Slovenska informovaní, zväčša nerobia rozdiel medzi Čechmi a Slovákmi. Z hľadiska obchodného záujmu nie je vhodné reagovať na tento prístup negatívne. Príkladom je horčica od spoločnosti St. Nicolaus z Liptovského Mikuláša, ktorá sa na bulharskom trhu úspešne predáva ako „česká“.

Balenie a značenie tovarov sa riadi smernicou EÚ o zodpovednosti výrobcu za výrobok. Miestne predpisy vyžadujú opatrenie nápisov tovaru v bulharčine, možné je aj len použitie nálepky s príslušnou informáciou, v prípade zložitejšieho tovaru aj s návodom na použitie.

b/ Vyhodnotenie odbytových možností

Dôležitým faktorom, ktorý ovplyvňuje ďalší rozvoj vzájomného obchodu je jednak úroveň kúpnej sily obyvateľstva a jednak dopyt priemyslu v kontexte ďalšej modernizácie jeho výrobné základne. Pri vývoze spotrebného tovaru treba brať do úvahy, že Bulharsko je v rámci EÚ v kúpnej sile na poslednom mieste a v krízovom období obyvateľstvo ešte viac spotrebu obmedzuje. Na miestnom trhu sa preto najlepšie uplatňujú výrobky nízkej cenovej kategórie, pričom práve nízka cena je rozhodujúcou charakteristikou tovaru, často dôležitejšou, než kvalita.

V súvislosti s naštartovanou modernizáciou dopravnej, telekomunikačnej a energetickej infraštruktúry možno očakávať rast dopytu hlavne po technológiách pre uvedené sféry. Avizovaná modernizácia primárnej výrobné základne v poľnohospodárstve je predpokladom zvýšeného záujmu o dovoz poľnohospodárskych strojov a traktorov. Medzi sľubné smery a odvetvia výroby a obchodnej spolupráce možno zaradiť elektrotechnický a telematický priemysel, energetiku, ekológiu, potravinársky priemysel, IT a telekomunikácie. Bulharská strana má tiež záujem o skúsenosti a spracovávanie projektov využitia alternatívnych zdrojov energie, pričom v ostatnom čase hlavne o biomasu.

Najväčší záujem majú bulharskí podnikatelia o strojárnske výrobky (kovoobrábacie stroje, náhradné dielce pre stroje a zariadenia, autá a i.) a dopravné zariadenia (motorové vozidlá, lesnícke a poľnohospodárske stroje vrátane náhradných dielcov), o stroje, nástroje, zariadenia a materiály pre priemysel (technologické linky hlavne pre potravinárstvo, stroje na vákuové

balenie, pekárenské linky, baliace pásy, obaly a obalové materiály, fľaše, stroje na výrobu okenných rámov a dverí), zariadenia na výrobu tepla (kotle na tuhé palivá), zdravotnícku techniku, potraviny (mliečne výrobky, sušienky) a prídavky do potravín (droždie, enzýmy pre pekárne, potravinárske farbivá), obalové materiály.

Bulharskí partneri v mnohých prípadoch ponúkajú vytváranie spoločných podnikov, čo môže byť efektívnou možnosťou vstupu na miestny trh, treba však byť opatrný pri výbere partnerov, zmluvnom zabezpečení spoločného podnikania, štatúte spoločnosti, právomociach manažmentu a štúdiu miestnych podmienok. V týchto prípadoch sa odporúča využitie služieb spoľahlivých poradenských a právnických firiem.

c/ Marketingová stratégia pri vývoze

Infraštruktúra na distribúciu a predaj tovarov v Bulharsku sa postupne zlepšuje. Sieť supermarketov a hypermarketov sa okrem hlavného mesta Sofie a krajských miest rozširuje aj do menších miest okresného významu, aj keď zatiaľ väčšina obchodov v menších mestách je vo vlastníctve malých podnikateľov a ich ponuka tovarov a služieb je na nižšej úrovni. Bulharské distribučné siete (napr. Familia, Fantastiko, CBA, Doverie Brico, Bolyari) pôsobia spravidla len lokálne a nehrajú dominantnú úlohu na trhu.

Zo zahraničných predajných sietí pracuje v Bulharsku METRO Cash&Carry, ktorý má 13 predajní v štáte. Ďalšími sú francúzsky Carrefour, BILLA Heute, Kaufland a HIT. V októbri 2011 bola otvorená prvá predajňa IKEA v Bulharsku. Firma vstúpila na bulharský trh prostredníctvom franšízy so spoločnosťou House Market S.A., ktorá vlastní obchodný reťazec IKEA v Grécku. Od r. 2009 sa na bulharskom trhu etabloval tiež reťazec drogérií DM.

V segmente elektroniky pôsobia na miestnom trhu tri bulharské reťazce: Technopolis, Technomarket a Densi. Z hobbymarketov je na miestnom trhu prítomný Praktiker, Mr. Bricolage (francúzsko-bulharský), turecký Praktis a Baumax. V r. 2009 prenikli na bulharský trh diskontné reťazce Penny Market a Lidl. Slovinský retailový reťazec Mercator zabezpečuje predaj rýchloobrátkového tovaru. Jeho hlavným konkurentom v segmente kombinovaného maloobchodného a cash&carry predaja tovaru je srbský reťazec Tempo (Delta Maxi).

Na trhu s pohonnými hmotami pôsobí v Bulharsku v súčasnosti niekoľko sietí čerpacích staníc spoločností Shell, OMV, LukOil a ďalších gréckych a bulharských firiem. Rozšírené sú siete čerpacích staníc plynu. Z ekonomických dôvodov je na plynový pohon prebudovaná časť osobných automobilov v Bulharsku. U renomovaných distribútorov pohonných hmôt je možné platiť medzinárodnými kreditnými kartami VISA, MC atď., niektorí distribútori ponúkajú vlastné kreditné karty na nákup pohonných hmôt a služieb (napr. Shell a OMV).

Expanzia zahraničných reťazcov viedla k presadeniu nového distribučného modelu, založeného na uprednostňovaní výstavby vlastných logistických centier pred využívaním služieb externých logistických firiem. Najviac sa k tomuto modelu priklonili reťazce Billa, Kaufland, Penny Market, Lidl a Technopolis. Duálny distribučný model (t.j. vlastná logistická infraštruktúra v kombinácii s využitím služieb iných logistických firiem) uplatňujú miestne reťazce Fantastiko a Piccadilly. Tretí logistický model je využívaný reťazcami, ktoré nemajú k dispozícii vlastné logistické centrá. Ide hlavne o francúzsky Carrefour, ktorý pre vstup na bulharský trh zvolil stratégiu situovania svojich predajní do veľkých obchodných centier typu mall.

Obchodné reťazce sú jednými z najväčších užívateľov logistických plôch v Bulharsku. Tendencia preferovania investícií do výstavby vlastných logistických centier pred prenajímaním už vybudovaných objektov vedie k poklesu cien nájomných plôch, ktorých priemerná výška v Sofii sa pohybuje okolo 4 eur/m² mesačne a v ostatných mestách sa pohybuje medzi 1,5-3,0 eur/m² mesačne.

Registrácia zastúpenia (reprezentačná kancelária) zahraničnej firmy sa uskutočňuje v Bulharskej obchodno-priemyselnej komore v Sofii (www.bcci.bg) v súlade so Zákonom o podpore investícií. Doba potrebná na registráciu zahraničného zastúpenia sa pohybuje v rozmedzí 1 až 3 dní. Za účelom registrácie sa predkladajú nasledovné dokumenty:

- žiadosť o registráciu kancelárie (žiadosť a inštrukcie na vyplnenie je možné nájsť na stránke www.bcci.bg/uslugi/member_registration_TRO.htm),
- registrácia firmy v Slovenskej republike (výpis z obchodného registra),
- oficiálne splnomocnenie pre osobu, ktorá je poverená konať za firmu,
- vyhlásenie vedenia spoločnosti o zriadení reprezentačnej kancelárie v Bulharsku,
- originálne alebo overené splnomocnenie pre osobu na registráciu a vedenie reprezentačnej kancelárie v Bulharsku s určením rozsahu právomocí,
- overený podpisový vzor osoby, zastupujúcej spoločnosť v Bulharsku,
- potvrdenie o úhrade poplatku za registráciu reprezentačnej kancelárie (100,- EUR) v hotovosti alebo prevodom na účet BCCI,
- vyplnená registračná karta v Bulharskej obchodno-priemyselnej komore.

Kontakt: Bulgarian Chamber of Commerce and Industry, Parchevitch Street 42, Sofia,
tel.: +359 2 9878884, 9811632, fax: +359 2 9873209, e-mail: repres@bcci.bg, www.bcci.bg.

Právnické osoby, registrované v zahraničí, prípadne zahraniční podnikatelia (fyzické osoby) môžu v Bulharsku registrovať pobočku svojej firmy. Pobočka nie je podľa bulharského právneho poriadku právnickou osobou, musí však viesť účtovníctvo nezávislé od materského podniku a vypracovávať vlastnú nezávislú účtovnú uzávierku. Na založenie pobočky nie je nutný základný kapitál. Registrácia pobočky zahraničných právnických osôb sa vykonáva na Registračnej agentúre (www.registryagency.bg) v súlade s bulharským Obchodným zákonníkom.

Spoločné podniky môžu mať formu akejkoľvek obchodnej spoločnosti (akciová spoločnosť, s.r.o., komanditná spoločnosť, verejná obchodná spoločnosť a pod.). Kompetentnou inštitúciou na registráciu spoločného podniku je Agentúra pre registráciu a jej podriadený Obchodný register. Pre registráciu spoločného podniku sa k jednotnej formulárovej žiadosti prkladajú:

- notársky overená spoločenská zmluva
- podpisové vzory štatutárnych zástupcov spoločného podniku
- zakladacia listina podniku, registrovaná v Obchodnom registri
- príslušná koncesia v prípade, že spoločný podnik realizuje koncesované činnosti.

Podrobné informácie ohľadom registrácie spoločného podniku v Bulharsku možno získať na internetových stránkach www.ec.europa.eu/youreurope/business/expanding-business/opening-branch/bulgaria/index_bg.htm.

Zahraničné spoločnosti môžu využiť aj služby štátnej agentúry InvestBulgaria, www.investbg.government.bg.

Na bulharskom trhu sa pri prvých obchodných prípadoch odporúčajú platby vopred, event. využitie dokumentárneho akreditívu. Pokiaľ sa dodávateľ rozhodne pre odloženú splatnosť, je dobré zvážiť poistenie vývozných rizík. So vstupom zahraničných obchodných refazcov sa však stále vo väčšej miere začínajú uplatňovať obvyklé platobné podmienky ako v SR (odložená splatnosť).

V prípade sporu pri plnení obchodných dohôd možno dosiahnuť jeho riešenie pomocou Bulharskej obchodnej a priemyselnej komory v Sofii, pri ktorej pôsobí aj Medzinárodná obchodná arbitráž so štatútom, ktorý zodpovedá medzinárodným požiadavkám. Jej činnosť je upravená Zákonom o medzinárodnej obchodnej arbitráži. Bulharská obchodná a priemyselná komora ponúka vo všetkých otázkach zahraničnoobchodného režimu kompetentnú pomoc.

V prípade sporov sa môže zahraničný investor obrátiť na štátne úrady kompetentné vo veci dozoru nad dodržiavaním zákonných podmienok a rovnocenného prístupu, akými sú Komisia pre cenné papiere a finančné trhy, Kontrolný úrad, Komisia na ochranu konkurencie a pod. V marci 2000 Bulharsko podpísalo Konvenciu o riešení medzinárodných investičných sporov.

d/ Praktické informácie

Od 1. 1. 2007 je v Bulharsku uplatňovaný voľný pohyb občanov EÚ. Pokiaľ občan EÚ plánuje ostať v Bulharsku viac ako 3 mesiace, je povinný dostaviť sa na oddelenie migračnej polície v mieste pobytu (v Sofii priamo na sekciu „Migrácia“ Policajného riaditeľstva Ministerstva vnútra) a požiadať o potvrdenie o prechodnom pobyte. Potvrdenie sa v zmysle zákona vydáva v ten istý deň na dobu max. 5 rokov podľa účelu pobytu. Pre získanie tohto potvrdenia musí občan EÚ predložiť aspoň jeden z nasledovných dokumentov: pracovnú zmluvu (v prípade zamestnaneckého pomeru), potvrdenie školského zariadenia (v prípade štúdia), zdravotné poistenie a dostatočné množstvo peňažných prostriedkov.

Do Bulharska sa cestuje na platný cestovný pas SR, ktorého platnosť by mala pokrývať minimálne dobu pobytu v Bulharsku a cestu späť do SR. Od 1. 1. 2007 je možné cestovať do Bulharska aj na platný občiansky preukaz SR.

Priame letecké spojenie medzi SR a BR (okrem dovolenkových charterových letov) neexistuje, no spojenie Bratislavy s Viedňou zabezpečujú tri letecké spoločnosti – Austrian Airlines, Bugarian Air a Fly Niki niekoľko ráz denne. Priamo z Bratislavy možno do Sofie cestovať autobusom (spoločnosti Group a Katev), avšak cestá trvá cca 20 hod. Najkratšia cesta osobným automobilom je po diaľnici cez Maďarsko a Srbsko a trvá cca 10 hod. Vo všetkých väčších mestách je možné použiť služby rent-a-car, pričom cena sa pohybuje od 30 do 60 eur na deň, v závislosti od modelu požičaného auta. Dobro rozvinutá je taxi služba, ktorej ceny sú na pomerne nízkej úrovni (0,30 eur/km). V Sofii je vybudované metro, ktorého cena je rovnaká, ako mestskej hromadnej dopravy (0,50 eur).

Bulharsko má dobre rozvinuté hotelové služby, a to nielen na pobreží a v mestách, ale aj v menej známych turistických oblastiach a v obciach popri hlavných komunikáciách. V Sofii je cena hotelového ubytovania v rozmedzí od 50 do 150 eur/ izba na deň v závislosti od kategórie, podobná je cenová úroveň vo veľkých turistických strediskách. V menej populárnych oblastiach sú ceny ubytovania značne nižšie – cca 30 eur/noc.

Občanom SR je v Bulharsku poskytovaná neodkladná lekárska starostlivosť na základe európskeho preukazu zdravotného poistenia za rovnakých podmienok ako bulharským občanom. Dobré je však pred cestou uzavrieť aj komerčné poistenie. Občan SR, ktorý sa v Bulharsku zdržiava dlhodobo (najmä za účelom výkonu povolania) a je platcom sociálneho a zdravotného poistenia v SR, môže využívať zdravotnú starostlivosť v Bulharsku v rovnakom objeme ako bulharský občan za podmienky, že si od svojej zdravotnej poisťovne zabezpečí formulár E106, ktorý v Bulharsku zaregistruje v Národnej zdravotnej poisťovni (Nacionalna zdravna kasa).

Sviatky v Bulharsku:

Hlavný štátny sviatok:

3. marca Deň oslobodenia Bulharska od osmanského útlaku (1878)

Oficiálne sviatky:

1. január	Nový rok
marec, apríl	Veľká noc
1. máj	sviatok práce
6. máj	Deň sv. Juraja /Gergiov den/, sviatok bulharskej armády
24. máj	Deň slovanského písomníctva, bulharskej osvety a kultúry
6. september	Deň zjednotenia Bulharska (1885)
22. september	Deň nezávislosti BR (1908)
1. november	Deň národných buditeľov (pracovné voľno len pre školské zariadenia)
24. – 26. december	vianočné sviatky

Časový posun: GMT + 2 hodiny, SEČ + 1 hodina

Pracovná doba: obvykle od 09,00 - 17,30

V Bulharsku funguje jednotné európske číslo tiesňového volania – 112, ktoré zjednocuje všetky zložky integrovaného záchraného systému.

Prílohy

Tovarová a teritoriálna štruktúra vývozu a dovozu BR (zdroj: Národný štatistický inštitút)

Obchodná bilancia za posledné 2 roky

(mil. EUR)	2009	2010	1H 2011
Vývoz	11 699,3	15 588,3	9 638,6
Dovoz	15 872,8	18 000,8	10 279,9
Obrat	27 572,1	33 589,1	19 918,5
Saldo	-4 173,5	-2 412,5	-641,3

Tovarová štruktúra

Pozn. Tabuľky znázorňujú percentuálny podiel jednotlivých teritórií na celkovom vývoze/dovoze z/do Bulharska v roku 2010 a príslušné rastové porovnania oproti roku 2009. Tabuľka zároveň poskytuje údaje o medziročnom raste/poklese vývozu a dovozu ako celku a takisto v rámci obchodovania s jednotlivými teritóriami (v stĺpcoch 10/09).

	Vývoz (%)			Dovoz (%)		
	2009	2010	10/09	2009	2010	10/09
Celkom	100,0	100	133,2	100,0	100	113,5
z toho EÚ	64,3	60,8	124,9	60,3	58,6	111,1
Potraviny a živé zvieratá	10,3	10,6	137,2	8,0	7,6	108,8
z toho EÚ	8,0	8,1	133,6	6,0	6,1	115,9
Nápoje a tabak	2,9	2,2	96,1	1,4	1,3	104,4
z toho EÚ	1,6	0,9	77,0	1,0	0,9	100,8
Surové materiály s výnimkou palív	7,3	8,6	160,3	6,1	6,0	139,6
z toho EÚ	4,1	5,0	161,7	1,7	1,4	197,1
Minerál. palivá, mazivá	12,9	13,5	60,7	20,1	22,4	127,4
z toho EÚ	4,2	3,3	140,0	2,9	3,4	140,3
Živočišne a rastlinné oleje, tuky a vosky	0,5	0,6	131,8	0,4	0,4	125,7
z toho EÚ	0,4	0,4	138,1	0,2	0,3	138,4
Chemikálie a príbuzné výrobky	7,7	7,9	137,5	11,3	11,7	119,3
z toho EÚ	3,0	3,2	137,8	9,0	7,8	120,2
Trhové výrobky triedené podľa materiálu	23,0	23,2	134,3	17,3	16,9	111,7
z toho EÚ	15,2	14,5	125,6	11,6	11,1	109,6
Stroje a dopravné prostriedky	17,0	16,7	132,4	27,0	23,3	98,8

	Vývoz (%)			Dovoz (%)		
	2009	2010	10/09	2009	2010	10/09
z toho EÚ	12,0	11,9	130,7	21,5	18,3	97,4
Priemyselný spotrebný tovar	18,1	16,1	118,3	8,0	7,3	106,1
z toho EÚ	15,5	13,2	112,4	6,0	5,6	107,1
Komodity a predmety obchodu	0,1	0,0	115,3	0,2	0,3	149,3
z toho EÚ	0,0	0,0	183,3	0,2	0,2	120,8

Teritoriálna štruktúra

	Vývoz (%)			Dovoz (%)		
	2009	2010	10/09	2009	2010	10/09
Celkom	100	100	133,2	100	100	113,5
Z toho:						
Európska únia	64,5	60,9	124,9	60,3	58,6	111,1
Stredná a východná Európa	19,7	21,2	143,1	18,0	18,6	117,8
OECD	10,6	11,7	148,4	8,5	8,0	107,4
SNŠ	5,2	5,9	154,9	19,5	21,4	121,8
Najväčší obchodní partneri (podľa bulharského dovozu v r. 2010):						
1. Ruská federácia	2,5	2,8	151,0	13,1	16,1	136,7
2. SRN	11,2	10,6	125,6	12,3	11,6	107,8
3. Taliansko	9,3	9,6	138,2	7,8	7,3	108,9
4. Rumunsko	8,5	9,2	142,6	5,6	6,9	141,6
5. Grécko	9,4	7,9	110,6	6,1	5,9	110,8
6. Turecko	7,3	8,5	156,5	5,5	5,4	112,7
7. Ukrajina	0,8	0,1	197,9	4,8	4,1	99,0
8. Rakúsko	1,9	1,8	128,1	4,0	3,4	97,6
9. Francúzsko	4,4	4,0	119,9	3,5	3,2	106,1
10. Maďarsko	1,1	1,2	146,5	3,4	3,1	106,1
11. Holandsko	1,6	1,5	127,0	2,8	2,8	115,7
12. Čína	1,0	1,2	197,3	2,7	2,5	108,1
13. Česká republika	0,8	0,9	156,2	2,7	1,8	79,1

Zoznam kontaktov a webových stránok významných ekonomických štátnych inštitúcií

Agentúra pre zápisy – prehľad základ. podnikateľ. legislatívy	www.registryagency.bg
Agentúra pre investície	www.investbg.government.bg
Bulharský register stavebných spoločností	http://register.ksb.bg/
Komora stavebníkov Bulharska	www.ksb.bg
Bulharská obchodná a priemyselná komora	www.bcci.bg
Bulharská hospodárska komora	www.bia-bg.com
Národný štatistický úrad	www.nsi.bg
Privatizačná agentúra	www.priv.government.bg
Agentúra pre malé a stredné podnikanie	www.sme.government.bg
Vláda BR	www.government.bg
Ministerstvo hospodárstva, energetiky a CR BR	www.mee.government.bg
Ministerstvo poľnohospodárstva a výživy BR	www.mzh.government.bg
Ministerstvo financií BR	www.minfin.bg
Ministerstvo dopravy, informačných technológií a spojov BR	www.mtitc.government.bg
Bulharská národná banka	www.bnb.bg
Agentúra pre verejné obstarávanie	www.aop.bg
Štatistické údaje BR	www.stat.bg
Kataster	www.cadastre.bg
Komisia pre cenné papiere	http://www.fsc.bg/
Komisia na ochranu konkurencie	www.cpc.bg
Daňová správa	www.nap.bg
Bulharská priemyselná asociácia	www.bia-bg.com
Bulharské investičné fórum	http://www.biforum.org

Biznis vyhľadávače:

www.econ.bg
www.need.bg
www.dir.bg
www.start.bg
www.business.bg
www.goldenpages.bg